

Otázka: Genderová teorie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Michael

Obsah

Obsah

Teorie gender

Význam slova gender

Rozdíl mezi pohlavím a genderem

Historie gender teorie

Další pojmy

Genderová role

Genderové stereotypy

Genderová socializace

Závěr

Seznam použité literatury

Úvod

Téma teorie genderu jsem si vybrali z důvodu, že si myslíme, že je to téma v dnešní době velice aktuální. Proto je přinejmenším smutné, že slovo gender se ještě příliš nedostalo do povědomí lidí, a když už, tak nejčastěji v přímé souvislosti s feminismem, což je trochu zavádějící. Rozhodli jsme se, že se s tímto tématem seznámíme více a pokusíme se ho přiblížit i svým spolužákům.

Naším cílem bude objasnit podstatu slova „gender“ jako takového a vysvětlit jeho rozdíl a souvislost s biologickým pohlavím. Dále bychom chtěli na konkrétních příkladech ukázat zažití genderové role a stereotypy, které naši společnost stále ovládají. Rádi bychom také vyzdvihli různé abnormální situace, kterými si prošli chlapci a dívky po úrazech a při svém sebepojetí, které nějakým způsobem vybočuje z řad normálu.

Na závěr bychom vám chtěli pustit video, ve kterém se americký pastor Mark Gungor snaží zachytit a poutavým způsobem popsat rozdílné fungování mužského a ženského mozku. Ve videu nemluví o genderových stereotypech, ale velmi stravitelnou formou podává rozdíly v myšlení mužů a žen. Na rozdíl od zažitých představ o chování obou pohlaví jsou biologické vlastnosti naší neměnnou součástí a porozumění druhému pohlaví nám může usnadnit pozdější život a komunikaci.

Teorie gender

Význam slova gender

„Slovo gender se používá k označení kulturně vytvořených rozdílů mezi muži a ženami.“[1] Udává nám zažitou podobu „typické ženy“ a „typického muže“ založeného na vnímání a předpokladech společnosti. Jedná se o konstrukt nezaložený na hmatatelných důkazech.

Termín gender lze přeložit také jako sociální pohlaví.[2]

Rozdíl mezi pohlavím a genderem

Pohlaví je oproti genderu vrozené a nezávislé na místě, čase ani společnosti. Rodíme se buď mužem, anebo ženou (ve většině případů). Pohlavní rozdíly nemohou být setřeny ani společností ani dobou, ve které žijeme. Naproti tomu gender je velmi úzce spjat s kulturou a jejím fungováním. Ještě v minulém století bylo v naší republice dosti netradiční a svým způsobem „urážlivé“, aby žena chodila do práce. Tak je tomu v některých muslimských státech až do dnes.

Z toho je patrné, že generové vnímání lidí ovlivňují faktory jako životní styl, státní zřízení, náboženství, výchova aj.[3]

Historie gender teorie

Pojem gender byl ve spojení s mužstvím a ženstvím poprvé použit v roce 1995 v článku Johna Moneye.[4] Autor tento pojem vyhradil pro mužskou a ženskou identitu, která vyplývá ze sebepojetí a následného chování člověka. Gender podle něj nemusí vždy souhlasit s pohlavím vrozeným a může být s ním dokonce i v rozporu.

John Money chtěl svoji teorii ověřit reálným pokusem. Nechal rodiče chlapce, který v dětství při nehodě přišel o penis, aby ho vychovávali jako dívku. Rodiče ho tedy jako dívku pojmenovali, bylo s ním tak jednáno a dokonce podstoupil hormonální léčbu. O svém pravém pohlaví nic nevěděl. Avšak ani po patnácti letech se jako žena necítil a protože vyhrožoval svým rodičům sebevraždou, rozhodli se pokus ukončit. Následky byly pro rodinu i přesto dost

bolestné. Chlapcovo dvojče trpělo schizofrenií a později spáchalo sebevraždu. Chlapec samotný se kvůli psychickému traumatu rozhodl svůj život ukončit také.¹

V psychologii bylo poté od pojmu z velké části upuštěno ve prospěch vrozeného pohlavního chování.

Další pojmy

Genderová role

Jedná se o role, které se očekávají, že bude jedinec vykonávat na základě příslušnosti k určitému genderu. Vychází z lidského přesvědčení, že některé činnosti by měla vykonávat žena a jiné naopak muž. Odtud také pochází konstrukt, že žena by měla vychovat děti a muž spíše živit rodinu. I přesto je dnes běžné, že stále více tatínků zůstává na mateřské dovolené. Nicméně se od mužů a žen stále ještě očekává jiné chování a jednání v každé situaci. Žena by měla být představitelkou jemnosti a něhy, muž naopak síly a odvahy.

Úzkou souvislost s tímto má i dělba práce, která udává aktivity vhodné pro ženu a aktivity vhodné pro muže. Proto je i dnes vytírání, mytí nádobí a vaření považováno za záležitost ženskou a rybaření a kutilství za mužskou.

Genderové stereotypy

Jsou to představy, jak má „správná“ žena a muž vypadat, jak se má chovat, co má cítit a co si má myslet. Jedná se také o generalizace a předsudky, které určují schopnosti, vlohly a zájmy dle pohlaví. Tímto způsobem vznikají přesvědčení, že růžová je typicky holčičí barva a že chlapcům se lépe učí matematika a dívkám zase cizí jazyky. Rozdílnosti ve fungování mozku sice již zjištěny jsou (viz video^[5]), nicméně o preferenci růžové barvy nic podobného objeveno nebylo.]

Stereotypy také velmi úzce souvisí s očekávanou volbou povolání. V dnešní době stále ještě nemáme pro různé profese mužský/ženský ekvivalent – např. sekretářka, zdravotní sestra, horník. Přesto uznávám, že názvy jako zdravotní bratr a hornice by byly přinejmenším ze začátku komické.

Genderová socializace

Genderová socializace je název procesu, ve kterém se člověk učí být chlapcem, nebo dívkou. Toto učení probíhá převážně v dětství a je podmíněno výchovou, prostředím a očekáváním okolí. Někteří autoři uvádějí, že již v 18 měsících si je dítě vědomo svého genderu[6]. „V důsledku strategie „pokus-omyl“ se dítě učí, co je pro něj jako pro chlapce či dívku „vhodné“ – které hračky, oblečení, aktivity, chování mu jsou na základě jeho pohlaví „přiděleny“.“[7]

Tato nevědomá manipulace okolí je velice silná. Daleko větší „spoutanosti“ se ale kupodivu dočkávají chlapci než dívky. Zatímco malá holčička, která si ráda hraje s autíčky a odmítá růžovou barvu je svým okolím často považována za roztomilou rebelku, chlapec nevlíkáající korálky je běžně vystaven posměškům a napomínáním, že tato činnost je „holčičí“.[8] Většině dětí ale později nevedí tyto postoje nějakým způsobem naplňovat.

Genderová identita

Je vlastní identifikace člověka k mužskému nebo ženskému pohlaví (genderu).[9]

Závěr

Myslíme si, že podstatu genderu bychom neměli opomíjet. V dnešní době, ač se na rovnoprávnost v tomto směru klade velký důraz, je stále ještě běžné, že muž na stejné pracovní pozici bývá lépe platově ohodnocen a že žena na vyšších kariérních postech není

brána vážně, případně je považována za „krkavčí matku“. Na druhou stranu si myslíme, že přílišná snaha o rovnoprávnost by mohla narušit zažitý řád věcí a fungování rodiny jako takové, protože určité jistoty a stereotypy jsou někdy to jediné, co drží společnost v zajetých a hlavně bezpečných kolejích. Kdyby každá žena byla pouze kariéristka a každý muž „domácí puťka“, myslíme, že by ani jedna strana nebyla příliš spokojena.

Co se týče rozdílnosti mozků obou pohlaví, je myslíme jasné, že je nelze opomenout a nebrat v potaz při společném soužití a komunikaci. Na druhou stranu není nejspíš správné, přisuzovat jim přespřílišnou váhu a nějakým způsobem je generalizovat na všechny muže/ženy bez rozdílu.

Byli bychom rádi, kdyby si každý z našeho referátu odnesl nejen pár pojmů zapsaných v sešitě, ale i jakousi „živnou půdu“ pro vlastní názor na toto téma.

Seznam použité literatury

Gender. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-06-02]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Gender>.

GJURIČOVÁ, Š. *Přednáška na téma gender v rodinném poradenství a rámci cyklu přednášek k tématu gender na FF UK*. Praha, 1997.

OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000, s. 171. ISBN 80-7178-403-6.

MONEY, J. *Hermaphroditism, gender and precocity in hyperadrenocorticism: psychological findings*. Baltimore: Bulletin of the John Hopkins 1995.

Mužský versus ženský mozek. In: YouTube [online]. 2011 [cit. 2012-06-02]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=68bbcvTPcsA> .

TALANDOVÁ, J. *Sociální postavení lesbických žen a alternativní modely v kontextu heterosexuální společnosti* [online]. 1997, [cit. 2008-12-06]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20071217011126/http://www.scalex.cz/sophia/taland/obsah.htm> .

Gender. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-06-02]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Gender>.

JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita: Vývoj a úskalí*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 288. ISBN 978-80-247-2284-9.

Genderová identita [online]. Gita, [cit. 2008-12-17]. Dostupné z: <http://www.ta-gita.cz/genderovy-slovnicek/?description=MTAxMDE%3D>.

[1] Gender. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-06-02]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Gender>.

[2] GJURIČOVÁ, Š. *Přednáška na téma gender v rodinném poradenství a rámci cyklu přednášek k tématu gender na FF UK. Praha, 1997.*

[3] OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost. Praha: Portál, 2000, s. 171. ISBN 80-7178-403-6.*

[4] MONEY, J. *Hermaphroditism, gender and precocity in hyperadrenocorticism: psychological findings*. Baltimore: *Bulletin of the John Hopkins* 1995.

[5] *Mužský versus ženský mozek*. In: YouTube [online]. 2011 [cit. 2012-06-02]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=68bbcvtPcsA> .

[6] TALANDOVÁ, J. *Sociální postavení lesbických žen a alternativní modely v kontextu heterosexuální společnosti* [online]. 1997, [cit. 2008-12-06]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20071217011126/http://www.scalex.cz/sophia/taland/obsah.htm> .

[7] Gender. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia

Foundation, 2001- [cit. 2012-06-02]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Gender>.

[8] JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita: Vývoj a úskalí*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 288.

ISBN 978-80-247-2284-9.

[9] *Genderová identita [online]*. Gita, [cit. 2008-12-17]. Dostupné z: <http://www.ta-gita.cz/genderovy-slovnicek/?description=MTAxMDE%3D>.